

СТАНОВИЩЕ

от доц. **Ина Георгиева Влатова**, доктор, катедра „Психология, педагогика и социология“, факултет Педагогика на Национална спортна академия „Васил Левски“

на дисертационен труд на тема:

„Спортнопедагогически модел за развитие на социални умения при ученици от прогимназиалния етап на основната образователна степен“

Докторант: **Мария Данчева Бончева**

Научен ръководител: доц. **Иванка Алипиева Тошева**, доктор

Актуалност на проблема

Представеният от Мария Данчева Бончева дисертационен труд е посветен на изключително актуална тема, а именно развитието на социални умения на ученици. Въпреки, че социалните умения могат да се развиват докато децата растат и си взаимодействат с останалите, има няколко фактора, които могат да повлияят на тяхното развитие – в дисертационния труд са представени като фактори семейство, училище и спорт. Именно ролята на родителите и учителите е от изключителна важност, защото те могат да насочват, подкрепят и показват положителни модели за социално поведение. Ролята на учителите би трябвало да бъде ключова, за да създават възможности за учениците да развиват и упражняват социалните си умения чрез групови дейности, проекти и дискусии. Спортната дейност и урокът по физическо възпитание и спорт в училище също са важни за развитието на социалните умения у учениците. Именно и това са основните аспекти на разглеждане в дисертационния труд на ас. Бончева.

Характеристика на дисертационния труд

Първата глава на дисертационния труд – *„Теоретични снови на изследването“* е разработена на 85 страници върху основата на много богат литературен анализ, за нуждите на който са цитирани 149 публикации и 14 интернет източници. Преобладаващата част от ползваната литература е на латиница.

Тази част от дисертацията притежава редица положителни качества.

Структурата на литературния обзор е много добра. Информацията е представена в 3 раздела, които са обвързани с ясна логическа връзка. В първия от тях *„Социални умения – същност и изследователски насоки“* започва с дефиниране на основното понятие – социални умения. Представени са изключително много автори и подходи към определянето му. Очертани са основните типове дефиниции и са посочени обединителните елементи между тях.

Класификацията на социалните умения е разработена добре. Представени са различни подходи за групиране, при които се използват като критерии средствата за комуникация, целите на взаимодействието, уменията с водещо значение и др. Този параграф завършва с обобщение, което е представено чрез цитиран структурен модел.

Много подробно са разгледани и факторите за усвояване и развитие на социалните умения – семейство, училище, връстници и приятелско обкръжение. Специално внимание е отделено на формиращото въздействие на спортните занимания и на обучението по физическо възпитание и спорт. Мария Бончева утвърждава разбирането, че общуването в сферата на физическото възпитание и спорта е благоприятна предпоставка за развитие на редица социални умения, особено в детска и юношеска възраст, но в никакъв случай тяхното изграждане не е автоматичен резултат от самите занимания. Необходимо е прилагането на специални педагогически подходи и средства за достигане до такъв резултат. Така тя директно насочва към основната идея на дисертационния труд и на неговата експериментална част.

Последният параграф в първия раздел е посветен на диагностиката на социалните умения, като задължителен компонент от процеса на тяхното формиране. Втория значим компонент е интервенцията. Представени са теоретични модели за изследване, както и множество конкретни методики и като цяло тази част на дисертацията е разработена много добре.

Вторият раздел е посветен на спортнопедагогическата дейност в училище и развитие на социалните умения. Разгледана е нормативната база и мястото на социалните умения в нея, както и особеностите на обучението по ФВС в съответната образователна степен, свързана с изследването. Материалът е представен компетентно и стегнато. В тази част на дисертационния труд намира място и един параграф за промените, настъпили в обучението, респективно в общуването на учениците по време

на пандемията, причинена от COVID-19. Това е добър подход, доколкото дава възможност за анализиране на основния проблем в едни специфични социални условия. Описано е как се видоизменят условията за физическа активност и как това се отразява върху социалните умения, как се модифицира общуването между учители-ученици и самите ученици при въведеното он-лайн обучение, какво е отражението на повишените нива на стрес, тревожност, страх.

В раздела *„Педагогически модели за развитие на социалните умения“* са очертани два подхода за създаване на модели и са представени разнообразни добри практики.

В последния раздел на първа глава са представени обобщенията, направени в резултат от богатия литературен обзор.

В Глава Втора от дисертационния труд е представен подробно експерименталния дизайн на изследването. Коректно са изведени хипотезата, целта, поставените изследователски задачи, организацията и методиката на изследване. Подробно са представени изследваните лица.

Последната, Трета глава от дисертационния труд е разгърната на 43 страници и в нея подробно са представени разработения спортнопедагогически модел, резултатите и анализа на изследването, които са онагледени с 24 таблици и 11 фигури.

На база разработен теоретичен анализ и получените резултати са изведени и 8 изводи и 4 препоръки.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Представеният ми за рецензия дисертационен труд на Мария Данчева Бончева на тема: *„Спортнопедагогически модел за развитие на социални умения при ученици от прогимназиалния етап на основната образователна степен“* за придобиване на ОНС „Доктор“, е интересна и актуална като проблематика и притежава качествата на цялостно научно изследване, както в съдържателно, така и в структурно отношение. Работата съдържа добре организирано научно изследване, направен е сериозен

анализ с добра интерпретация на данните. Докторантът демонстрира много добра ориентация в проблема, умее да анализира и интерпретира получените данни.

Въз основа на всичко изложено до тук, давам своята **положителна оценка** и предлагам на уважаемото Научно жури да присъди образователно-научната степен „**ДОКТОР**“ в професионално направление 1.3. Педагогика на обучението по ... на Мария Данчева Бончева.

22.05.2023 г.

Рецензент:

доц. Ина Влагова, доктор

STATEMENT

by **Assoc. Prof. Ina Georgieva Vladova, PhD** from the Department of Psychology, Pedagogy and Sociology, Faculty of Pedagogy, National Sports Academy "Vassil Levski"

dissertation on the topic: "***SPORTS-PEDAGOGICAL MODEL FOR SOCIAL SKILL DEVELOPMENT OF MIDDLE SCHOOL STUDENTS***"

PhD student: **Maria Dancheva Boncheva**

Scientific supervisor: **Assoc. Prof. Ivanka Alipieva Tosheva, PhD**

Relevance of the problem

The dissertation presented by Maria Dancheva Boncheva is devoted to an extremely relevant topic, namely the development students' social skills. Although social skills can develop as children grow and interact with others, there are several factors that can influence their development - family, school and sport are presented as factors in the dissertation. It is the role of parents and teachers that is of utmost importance because they can guide, support and display positive models of social behaviour. The teachers' role should be the key role, as they are able to create opportunities for students to develop and practice their social skills through group activities, projects and discussions. Sports activities and PE lessons at school are also important in developing students' social skills. These are the main aspects of consideration in the dissertation work of Maria Boncheva.

Characteristics of the doctoral thesis

The first chapter of the dissertation, is developed in 85 pages on the basis of a very rich literature analysis, for which 149 publications and 14 internet sources are cited. The majority of the literature used is in English.

This part of the dissertation has a number of positive qualities.

The structure of the literature review is very good. The information is presented in 3 sections which are linked by a clear logical relationship. The first section "Social skills – nature and research directions" starts with defining the basic concept – social skills. A vast number of authors and approaches to its definition are presented. The main types of definitions are outlined and the unifying elements between them are indicated.

The classification of “social skills” is well developed. Different grouping approaches are presented, with their criteria being the means of communication, the goals of interaction, the skills of leading importance, etc. This paragraph concludes with a summary, which is presented through a cited structural model.

The factors for the acquisition and development of social skills – family, school, peers and friendship – are also discussed in great detail. Particular attention is paid to the formative impact of sports activities and physical education and sports training. Maria Boncheva affirms the understanding that communication in the sphere of physical education and sport is a favourable prerequisite for the development of a number of social skills, especially in childhood and adolescence, but by no means is their development an automatic result of the activities themselves. Special pedagogical approaches and means are needed to achieve this result. Thus, it directly points to the main idea of the dissertation and its experimental part.

The last paragraph in the first section is devoted to the diagnostics of social skills as a mandatory component of the process of their formation. The second significant component is intervention. Theoretical models for research are presented as well as a number of specific methodologies and overall this part of the dissertation is very well developed.

The second section is devoted to sport-pedagogical activities in school and social skills development. The normative framework and the place of social skills in it are discussed, as well as the specifics of PE teaching at the educational level relevant to the research. The material is presented competently and concisely. This part of the dissertation also includes a paragraph on the changes that occurred in teaching and, respectively, in students' communication during the pandemic caused by COVID-19. This is a good approach so far, as it allows for an analysis of the underlying problem in one specific social setting. It describes how the conditions for physical activity are modified and how this affects social skills, how communication between teachers-students and the students themselves is modified when on-line learning is introduced, and the impact of increased levels of stress, anxiety, and fear.

In the section "Pedagogical models for the development of social skills", two approaches to creating models are outlined and a variety of good practices are presented.

The final section of Chapter One presents the generalizations drawn from the extensive literature review.

Chapter Two of the thesis presents the experimental design of the study in detail. The hypothesis, aim, research objectives, organisation and research methodology are correctly stated. The research subjects are presented in detail.

The last chapter, Chapter Three of the dissertation is spread over 43 pages and it presents in detail the developed sport-pedagogical model, the results and the analysis of the study which are illustrated with 24 tables and 11 figures.

Based on the developed theoretical analysis and the obtained results, 8 conclusions and 4 recommendations are also drawn.

CONCLUSION

The dissertation thesis of Maria Dancheva Boncheva on the topic *"Sports-pedagogical model for social skill development of middle school students"* for the acquisition of the PhD degree is interesting and relevant as a problem and has the qualities of a comprehensive scientific study, both in content and structure. The thesis contains a well-organized scientific study, a serious analysis with a good interpretation of the data. The doctoral student demonstrates a very good orientation in the problem and is able to analyze and interpret the data obtained.

On the basis of everything stated so far, I give my positive evaluation and propose to the esteemed Scientific Jury to award the degree **"DOCTOR"** in the professional field 1.3. Pedagogy of Education in ... to Maria Dancheva Boncheva.

22.05.2023

Reviewer:

Assoc. Prof. Ina Vladova, PhD